Received: 22 กันยายน 2564
Revised: 18 ธันวาคม 2564
Accepted: 26 ธันวาคม 2564

การจัดการและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

The Study of waste Management and Household Utility at Kutchik Municipality, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province

ชาลินี มานะยิ่ง[1]
Chalinee Manaying[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา และ 3) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 297 ครัวเรือน นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 10 ราย

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว มีรายได้จากขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยเฉลี่ย/เดือนอยู่ระหว่าง 101-150 บาท มีการลดขยะในครัวเรือน ร้อยละ 87.90 ด้วยวิธีใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ ถุงก๊อบแก๊บ ร้อยละ 88.20 มีการคัดแยกขยะในครัวเรือน ร้อยละ 90.20 ด้วยวิธีการคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกัน ร้อยละ 88.90 มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน ร้อยละ 94.30 สมาชิกในครัวเรือนมีพฤติกรรมการทิ้งขยะเมื่ออยู่ในบริเวณบ้าน ร้อยละ 96.60 และมีการทิ้ง/กำจัด/ทำลายขยะภายในครัวเรือน โดยการนำถังขยะของครัวเรือนไปตั้งไว้บริเวณที่กำหนดเพื่อรอให้เจ้าหน้าที่ อบต. มาเก็บ/รวบรวมไปกำจัด ร้อยละ 91.20

2. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนส่วนใหญ่ พบว่า มีการนำขยะเปียก ไปขาย และทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 60.60 และ 45.50) และนำขยะรีไซเคิล ไปขาย และนำมาซ่อมแซม ใช้ใหม่ (ร้อยละ 72.10 และ 56.20) ตามลำดับ

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail: dr.chalineep@nmc.ac.th
Faculty of Education, Nakhonratchasima College

3. สภาพปัญหาที่พบ คือ ปัญหาฝุ่นละออง และปัญหาควันพิษ/หมอกควัน จากการเผาขยะ ร้อยละ 64.30 และ 63.30 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน, การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือน, เทศบาลตำบลกุดจิก

Abstract

The objectives of this research were 1) to study household waste management of Kutchik Municipality, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province, 2) to study Household Utility at Kutchik Municipality, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province and 3) to study the problem of household waste management at Kutchik Municipality, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province by using questionnaires as a tool to collected data from household samples of people at Kutchik Municipality, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province. The total samples size was 297 were analyzed to find the percentage, mean, (S.D.) and qualitative studies by using an interview form with 10 community leaders.

The research found as following :

1. Almost of the sample were male, graduated in Pratom Sukda level. They are employees, and the head of the family. They earn for living by picking up trash, on the average 101-150 baht a month. There was trash reducing using clothes bags instead of plastic bags about 87.90 %, gap bags 88.20 %, There was a waste sorting about 90.20 % ; wet waste and dry waste about 88.90 %. There was rubbish bin about 94.30 %. The family members had littering behavior about 96.60 % and put the trash where the SAO can pick about 91.20 %.

2. The benefit of using trash was stated that the wet waste was sold and to make compost and organic fertilizer about 60.60 % and 45.50 % in order and the recycle waste to be sold and reused about 72.10 and 56.20 % in order.

3. There was a problem dust and smoke from garbage incineration about 64.30% and 63.30% in order.

Keywords: Household Solid waste management, Household Utility of solid waste, Kutchik Municipality

บทนำ

ปัจจุบันปัญหามลพิษทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษขยะมูลฝอย มลพิษทางน้ำ ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องมาจากการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และในพื้นที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนจะมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ปริมาณขยะมูลฝอยก็เพิ่มขึ้น บางพื้นที่ไม่สามารถรับมือกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นได้จึงทำให้เกิดขยะมูลฝอยที่ตกค้าง ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนต่างๆ จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ พบว่าประเทศไทยมีบ่อขยะทั้งหมด 2,490 บ่อ ในจำนวนนี้มีมากถึง 2,024 บ่อที่ไม่ได้มาตรฐาน และมีขยะสะสมกว่า 20 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2557) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มีบ่อขยะท่วมเมืองหลายแห่งเนื่องจากไม่ได้คัดแยกที่ต้นทางก่อนทิ้ง รวมถึงปัญหาการจัดการที่ปลายทาง ต่อไปในอนาคตจะทำให้เกิดปัญหา “ขยะล้นเมือง” ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และยังทำให้เสียโอกาสจากการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ข้อมูลจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 ขอนแก่นและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 นครราชสีมา ปี 2557 พบว่า เขตนครชัยบุรินทร์มีมูลฝอยทั่วไปเกิดขึ้นประมาณ 6,307 ตัน/วัน โดยแบ่งเป็นจังหวัดนครราชสีมา มีปริมาณมากที่สุด ประมาณ 2,692 ตัน/วัน รองลงมาคือจังหวัดบุรีรัมย์ 1,575 ตัน/วัน จังหวัดสุรินทร์ 1,303 ตัน/วัน และจังหวัดชัยภูมิ 737 ตัน/วัน ปริมาณมูลฝอยที่กำจัดได้ถูกต้อง พบว่า มีเพียง 731.6 ตัน/วัน หรือร้อยละ 11.6 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยมีขยะตกค้างสะสมรวม 687,292 ตัน จากทั้งหมด 194 บ่อ

จากปัญหาของขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรง ทั้งในชุมชนเมืองและชนบท การจัดการขยะจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการแก้ไขโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ลดปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าการพึ่งพาการกำจัดขยะมูลฝอยจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว โดยเลือกวิธีการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ให้เหลือขยะมูลฝอยน้อยที่สุด เช่น การคัดแยกขยะตามประเภท การนำขยะสะอาดมาสร้างสิ่งประดิษฐ์ การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ การเลือกใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย และการทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น

เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมด 5.92 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 4 ชุมชน มีประชากรจำนวน 2,656 คน เป็นชุมชนที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ มีการประกอบการอุตสาหกรรม ประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดขยะมูลฝอยที่จะต้องเป็นภาระในการเก็บรวบรวม ขนส่ง เพื่อนำไปจัดการต่อไป ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ 1.5 ตัน/วัน มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยจำนวน 3 คน

มีถังรองรับขยะมูลฝอยแยกประเภท ชนิดพลาสติกมีฝาปิด-เปิด ความจุถังละ 20 ลิตร จำนวน 800 ชุด และเทศบาลตำบลกุดจิก ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็น 1 จังหวัด 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ “ด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในระดับจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งถูกรวบรวมไว้ในหนังสือ “16 สถานที่ต้นแบบจัดการขยะ” ซึ่งรวบรวมโดยศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา หน่วยงานหลักด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการขยะด้วยคาดหวังให้หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน และชุมชนร่วมมือกันจัดการขยะ ตอบสนองนโยบายของรัฐ ร่วมสร้างความดีเพื่อสังคม ภายใต้แนวคิดหลักที่ว่า การจัดการขยะที่ดีต้องเริ่มต้นที่ต้นทาง คือ ครัวเรือนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดอันสะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน อีกทั้งได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2559 รางวัลเชิดชูเกียรติโครงการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี 2558 (รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 เทศบาลขนาดกลาง) วันที่ 4 ธันวาคม 2558 ณ ศูนย์การค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะต้องศึกษาถึงการจัดการและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นสถานที่ต้นแบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่อื่น ในการนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนาในชุมชน เพื่อส่งผลดีด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ถูกต้อง เป็นการลดปริมาณของขยะมูลฝอยในชุมชน ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเทศบาลตำบลกุดจิก ครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล คือตำบลกุดจิก และตำบลนากลาง รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,656 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,265 ครัวเรือน เปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และเมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรวุฒิเอกะกุล, 2543) ได้จำนวนตัวอย่าง 297 ครัวเรือน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่	ประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1. ตำบลกุดจิก	452	106
2. ตำบลนากลาง	813	191
รวม	**1,265**	**297**

ที่มา : สำนักงานเทศบาลตำบลกุดจิก (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563)

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้มีเนื้อหาการศึกษาครอบคลุม ดังนี้ 1) การจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน 2) การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยของครัวเรือน และ 3) ปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้ทำการศึกษาในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งสิ้น 2,656 คน และมีจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 1,265 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,265 ครัวเรือน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 297 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพในครัวเรือน รายได้จากขยะมูลฝอยในครัวเรือน และข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2) การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เก็บข้อมูลกับครัวเรือนประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และนำไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟ่า (Cronbach’s alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) บันทึกหนังสือขอความอนุเคราะห์ แล้วประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พร้อมทั้งประสานงานกับผู้นำชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลจากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง คือ การศึกษาเชิงปริมาณโดยให้หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกตัวแทนในครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามครัวเรือนละ 1 ฉบับ การศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนรวมจำนวน 10 คน โดยเป็นผู้นำชุมชนตำบลกุดจิก จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชนตำบลนากลาง จำนวน 5 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อนำข้อมูลมาใช้อธิบายการศึกษาเชิงปริมาณให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content validity) โดยนำข้อมูลจากการบันทึกขณะสัมภาษณ์ (Field notes) มาวิเคราะห์ โดยการจัดกลุ่มข้อมูลเชื่อมโยงแนวคิดหาความหมายและหาข้อสรุป แล้วนำมาอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลเกี่ยวกับขยะมูลฝอย จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน เป็นผู้ชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 เป็นผู้หญิง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 64 คน รองลงมา อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 63 คน อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 51 คน อายุระหว่าง

41-50 ปี จำนวน 50 คน อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 44 คน และอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 25 คน (ร้อยละ 21.50, 21.20, 17.20, 26.80, 14.80 และ 8.40) ตามลำดับ

การศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 98 คน รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 71 คน มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 61 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 37 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 23 คน สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน และอื่นๆ จำนวน 2 คน (ร้อยละ 33.00, 23.90, 20.50, 12.50 7.70, 1.70 และ 0.70) ตามลำดับ

ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 79 คน รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ จำนวน 52 คน นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 49 คน ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 37 คน เกษตรกรรม/ทำสวน จำนวน 36 คน รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 34 คน พ่อบ้าน/แม่บ้าน จำนวน 7 คน และอื่นๆ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 26.60, 17.50, 16.50, 12.50, 12.10, 11.40, 2.40 และ 1.00) ตามลำดับ

มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด จำนวน 128 คน รองลงมาเป็นสมาชิกครัวเรือน จำนวน 102 คน เป็นผู้อาศัย จำนวน 66 คน และอื่นๆ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 43.10, 34.30, 22.20, และ 0.30)

ขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้จากขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยเฉลี่ย/เดือนอยู่ระหว่าง 101-150 บาท จำนวน 163 ครัวเรือน รองลงมามีรายได้มากกว่า 150 บาท ขึ้นไป จำนวน 63 ครัวเรือน อยู่ระหว่าง 50-100 บาท จำนวน 40 ครัวเรือน และ ต่ำกว่า 50 บาท จำนวน 30 ครัวเรือน (ร้อยละ 54.88, 21.21, 13.47 และ 10.44) ตามลำดับ และขยะเปียกที่เกิดขึ้นในครัวเรือนพบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) เศษอาหาร/เศษข้าว/เศษขนม ร้อยละ 68.70 2) เศษพืชผัก/ผลไม้ ร้อยละ 65.30 3) ซากสัตว์/เนื้อ/หมู/ปลา/กุ้ง/กระดองปู/ก้างปลา/ไก่/เปลือกไข่ ฯลฯ ร้อยละ 62.30 4) เศษใบไม้/ใบตองห่ออาหาร ร้อยละ 59.90 และ 5) อินทรียวัตถุอื่นๆ ที่สามารถย่อยสลายเน่าเปื่อยได้ง่าย และอื่นๆ ร้อยละ 0.30 ขยะแห้งที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ รีไซเคิลหรือขายได้ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) ขวดแก้ว/ภาชนะแก้วใส่อาหาร หรือเครื่องดื่ม ขวดแก้วสีต่างๆ ร้อยละ 63.30 2) กล่องนม/กล่องบรรจุน้ำผลไม้ต่างๆ ร้อยละ 60.90 3) ขวดพลาสติก/ภาชนะพลาสติก/ของเล่นพลาสติก ฯลฯ ร้อยละ 60.30 4) หนังสือพิมพ์/แผ่นพับ/รูปภาพ/เอกสารต่างๆ/กระดาษต่างๆ ร้อยละ 58.60 5) กระป๋องเบียร์/กระป๋องนม/กระป๋องใส่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ ร้อยละ 50.20 6) กล่องกระดาษ/ลังกระดาษ ร้อยละ 47.50 7) ไม่มีขยะแห้งที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ ร้อยละ 34.00 8) เศษโลหะต่างๆ เศษเหล็ก อลูมิเนียม สังกะสี ทองแดง ทองเหลือง ลวด ตะปู ฯลฯ ร้อยละ 1.00 และไม่พบขยะอิเล็กทรอนิคส์/จอคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และยาง/แผ่นยาง ในครัวเรือน ขยะแห้งที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือย่อยสลายยากไม่คุ้มค่ากับการรีไซเคิล ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) ถุงพลาสติกใส่อาหาร/ถุงก๊อบแก๊บ/ซองบะหมี่สำเร็จรูป/พลาสติกห่อหุ้มอาหารประเภท ต่างๆ ร้อยละ 67.30 2) กระดาษชำระ/กระดาษ

เคลือบมัน/กระดาษเปื้อนสิ่งสกปรก ร้อยละ 59.90 3) กล่องโฟม ฟอยล์ บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร ร้อยละ 53.50 4) ไม้เสียบอาหารชนิดต่างๆ ร้อยละ 44.40 5) โลหะกระป๋องเหล็กเคลือบดีบุก เช่น กระป๋องบรรจุอาหารบางชนิด (ปลากระป๋อง) ร้อยละ 42.10 6) ไม่มีขยะแห้งประเภทนี้เลย ร้อยละ 31.60 และ 7) เซรามิก/กระเบื้อง ร้อยละ 4.00 ขยะมีพิษหรือขยะอันตรายที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) กระป๋องสเปรย์ฉีดผม สเปรย์ยาฆ่าแมลง สเปรย์ทำความสะอาดต่างๆ ร้อยละ 49.50 2) น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์ ร้อยละ 45.10 3) ไม่มีขยะมีพิษหรือขยะอันตราย ร้อยละ 42.80 4) ยาต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว ร้อยละ 41.40 5) เครื่องสำอาง น้ำยาล้างเล็บ น้ำยาย้อมผม น้ำยากัดสีผม ร้อยละ 40.40 6) หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนส์ (หลอดนีออน) ร้อยละ 38.00 7) แบตเตอรี่ชนิดต่างๆ ที่หมดอายุแล้ว ร้อยละ 21.90 8) สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 4.40 9) น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรกน้ำมันหล่อลื่นต่างๆ ร้อยละ 2.70 10) น้ำยาขัดเงาไม้ ขัดเงาโลหะ แล็กเกอร์ ทินเนอร์ ชะแล็ก กาว สีทาบ้าน ร้อยละ 1.30 11) บรรจุภัณฑ์สารเคมี สารพิษต่างๆ ร้อยละ 0.70 และ 12) อื่นๆ ร้อยละ 0.30 และขยะชนิดอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) เศษผ้า ร้อยละ 50.80 2) ไม่พบขยะอื่นๆ ร้อยละ 44.40 3) อื่นๆ ร้อยละ 25.90 และ 4) เศษวัสดุก่อสร้างอื่นๆ ร้อยละ 2.70

2. การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีการลดขยะในครัวเรือน จำนวน 261 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87.90 และไม่ได้ดำเนินการ จำนวน 36 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.10 วิธีการลดขยะในครัวเรือน พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ ร้อยละ 88.20 2) เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนการใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 76.80 3) ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าหรือถุงพลาสติกใบเก่าไปจ่ายตลาด ร้อยละ 75.80 4) นำขยะที่เป็นวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง ก่อนที่จะทิ้ง เช่น ใช้ขวดกาแฟ ขวดน้ำหวาน ใส่น้ำดื่ม เป็นต้น ร้อยละ 61.30 5) นำขยะที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุด เสียหาย มาซ่อมแซมใช้ใหม่ เช่น เก้าอี้ โต๊ะ ตู้ใส่กับข้าวตู้ในเสื้อผ้า เป็นต้น ร้อยละ 59.30 6) เลือกใช้สินค้าที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เช่น เลือกซื้อหลอดไฟฟ้าที่มีอายุใช้งาน 12000 ชั่วโมงแทนหลอดไฟอายุการใช้งาน 8000 ชั่วโมง เป็นต้น ร้อยละ 57.90 7) นำขยะมาแปรรูปตามกระบวนการของแต่ละประเภท แล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น นำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมัก ขยะหอม เป็นต้น และ เลือกซื้อสินค้าที่ผู้ผลิตมีการเรียกคืน ซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภค เช่น น้ำอัดลมน้ำปลา ฯลฯ บางชนิดที่บรรจุขวดแก้วเรียกคืนขวด ร้อยละ 56.20 8) เลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ชนิดเติมประจุไฟฟ้า ใหม่ได้ เป็นต้น ร้อยละ 54.52 9) เลือกซื้อสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก ฯลฯ เลือกซื้อเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า เป็นต้น ร้อยละ 54.20 10) เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ ร้อยละ 46.80 11) เลือกใช้สินค้าชนิดเติมใหม่ (Refill) เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยารีดผ้า-ซักผ้า เป็นต้น ร้อยละ 41.10 12) ยืม หรือใช้สิ่งของผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยร่วมกัน เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ ร้อยละ 17.20 และ 13) อื่นๆ ร้อยละ 1.70

มีการดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือนของแต่ละวัน จำนวน 268 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.20 และ ไม่ได้ดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือนของแต่ละวัน จำนวน 29 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.80 วิธีดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือน พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) มีการคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกัน ร้อยละ 88.90 2) มีการคัดแยกขยะประเภทกระป๋องสี ขวดยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉายหลอดไฟ ออกจากขยะทั่วไป ร้อยละ 79.80 3) มีการคัดแยกขยะที่มีการปนเปื้อนของเลือดเสมหะผู้ป่วย อุจจาระ เช่น ผ้าอนามัยใช้แล้ว ผ้าอ้อมสำเร็จรูปที่เด็กใช้แล้ว ออกจากขยะทั่วไปก่อนทิ้งลงถังขยะ ร้อยละ 74.10 และ 4) มีการคัดแยกขยะที่ขายได้ เช่น กระดาษ ขวดแก้ว เศษเหล็ก ออกจากขยะทั่วไปร้อยละ 72.70

วิธีการเก็บรวบรวมขยะของครัวเรือน พบว่า มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน จำนวน 280 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94.30 และไม่มีถังขยะ แต่มีสถานที่หรือบริเวณที่ทิ้งขยะประจำบ้าน ทุกคนในบ้านรับรู้ร่วมกัน จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.70

การดำเนินการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า มีการแยกขยะเปียก/ขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ จำนวน 271 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 91.20 และไม่แยกประเภทของขยะ/ทิ้งรวมกันในภาชนะเดียวกัน หรือสถานที่เดียวกัน จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.80

พฤติกรรมการทิ้งขยะของสมาชิกในครัวเรือนเมื่ออยู่ในบริเวณบ้าน พบว่า มีการทิ้งขยะในภาชนะ หรือสถานที่ที่ครัวเรือนจัดไว้ จำนวน 287 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.60 และทิ้งขยะเลอะเทอะทั่วไปในบริเวณบ้านทิ้งขยะริมรั้วบ้าน รอการเก็บไปฝังหรือทำลาย จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.40

พฤติกรรมการทิ้งขยะของสมาชิกในครัวเรือนเมื่ออยู่สถานที่อื่นๆ พบว่า ส่วนใหญ่มีการทิ้งขยะในภาชนะรองรับที่จัดไว้ (ถ้ามี) จำนวน 253 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 85.20 รองลงมาทิ้งขยะตามความสะดวก ในบริเวณนั้นๆ จำนวน 38 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.80 และเก็บขยะไว้กับตัวเองก่อน รอทิ้งเมื่อพบภาชนะรองรับ จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.20 ตามลำดับ

การทิ้ง/กำจัด/ทำลายขยะภายในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีการนำถังขยะของครัวเรือนไปตั้งไว้ ณ บริเวณที่กำหนดเพื่อรอให้เจ้าหน้าที่ อบต. มาเก็บ/รวบรวมไปกำจัด จำนวน 271 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 91.20 รองลงมามีการนำไปทิ้งในถังขยะของ อบต. ที่อยู่ใกล้ๆ บ้าน จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.70 นำขยะไปฝังกลบ จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.00 และนำขยะไปเผาไฟ จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ตามลำดับ

3. การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ จำนวน 204 คิดเป็นร้อยละ 68.70 และไม่เคยคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ จำนวน 93 คิดเป็นร้อยละ 31.30

การนำขยะเปียกในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) นำไปขาย ร้อยละ 60.60 2) ทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 45.50 3) บำรุงรักษาดิน ร้อยละ 27.60 4) นำไปเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 20.5 5) ทำแก๊สชีวภาพ ร้อยละ 2.70 และ 6) อื่นๆ ร้อยละ 0.70

การนำขยะรีไซเคิลในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ พบมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ 1) นำไปขาย ร้อยละ 72.10 2) นำมาซ่อมแซมใช้ใหม่ ร้อยละ 56.20 3) นำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น นำขวดมาใส่น้ำตาลทราย ร้อยละ 53.90 และ 4) อื่นๆ ร้อยละ 2.00

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยการนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary landfill) ให้เป็นพื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืชหรือสร้างสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จำนวน 294 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.00 และเคยนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary landfill) ให้เป็นพื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืชหรือสร้างสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.00

4. สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะในครัวเรือนอย่างเพียงพอ จำนวน 288 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และไม่เพียงพอ จำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาขยะล้นถัง จำนวน 286 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.30 และมีเป็นประจำ จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.70

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาการจัดวางถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม จำนวน 268 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.20 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 27 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.10 และมีเป็นประจำ จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.00 ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาการคัดแยกขยะในครัวเรือน จำนวน 235 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 79.10 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และมีเป็นประจำ จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาการเก็บขนย้ายขยะในครัวเรือน จำนวน 235 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 79.10 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 61 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และมีเป็นประจำ จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาการเก็บขนย้ายขยะในครัวเรือน จำนวน 229 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77.10 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 47 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และมีเป็นประจำจำนวน 21 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะในครัวเรือน จำนวน 225 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 75.80 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 48 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.10 และมีเป็นประจำจำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.10 ตามลำดับ

ชุมชนไม่เคยมีปัญหาน้ำในแหล่งน้ำคู/คลองเกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็นเนื่องมาจากขยะในครัวเรือน จำนวน 261 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87.90 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และมีเป็นประจำ จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำเนื่องมาจากขยะทำให้เกิดน้ำท่วม จำนวน 247 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.20 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.40 และมีเป็นประจำ จำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.40 ตามลำดับ

ชุมชนมีปัญหาสภาพภูมิทัศน์แหล่งน้ำ/คู/คลอง ไม่สวยงามเนื่องมาจากปัญหาขยะ จำนวน 261 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 87.90 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.10 และมีเป็นประจำ จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ชุมชนมีปัญหาควันพิษ/หมอกควันอันเนื่องมาจากการเผาขยะส่วนใหญ่มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 188 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.30 ไม่เคยมี จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.60 และมีเป็นประจำ จำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.10 ตามลำดับ

ชุมชนมีปัญหาฝุ่นละออง มลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาขยะส่วนใหญ่มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 191 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 64.30 ไม่เคยมี จำนวน 78 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.30 และมีเป็นประจำ จำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.40 ตามลำดับ

ชุมชนมีปัญหาพื้นดินที่เป็นสถานที่ฝังกลบขยะ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรส่วนใหญ่ ไม่เคยมี จำนวน 265 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 89.20 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.80 และมีเป็นประจำ จำนวน 6 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

ชุมชนมีการปนเปื้อนของน้ำชะขยะไหลลงสู่ชั้นน้ำใต้ดินเสี่ยงต่อการนำมาใช้บริโภค ส่วนใหญ่ไม่เคยมี จำนวน 282 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94.90 มีบ้างเป็นบางครั้ง จำนวน 12 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และมีเป็นประจำ จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.10 ตามลำดับ

5. การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 10 คน โดยเป็นผู้นำชุมชนตำบลกุดจิก จำนวน 5 คน และผู้นำชุมชนตำบลนากลาง จำนวน 5 คน พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน และ เพศหญิง จำนวน 3 คน อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 40-55 ปี จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนดังกล่าว พบว่า ผู้นำชุมชนมีการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ขยะเปียก คัดแยกเพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก ขยะรีไซเคิล มีการแยกออกจากกัน เช่น ขวดแก้ว โลหะ พลาสติก แล้วมีการเก็บรวบรวมขยะการจัดการและการใช้ประโยชน์มูลฝอยใส่ถังเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มาเก็บขนขยะไปยังสถานที่กำจัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน

เป็นผู้ชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 เป็นผู้หญิง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 64 คน การศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 98 คน ร้อยละ 33.00 ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 79 คน ร้อยละ 26.60 มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัวมากที่สุด จำนวน 128 คน ร้อยละ 43.10 ส่วนใหญ่มีรายได้จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยเฉลี่ย/เดือนอยู่ระหว่าง 101-150 บาท จำนวน 163 ครัวเรือน และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือรายได้ ถ้าได้รับความรู้ และเข้าใจในการคัดแยกขยะแล้ว ก็มีการคัดแยกขยะ จากผลการศึกษา พบว่ามีการดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือนของแต่ละวัน จำนวน 268 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.20 โดยวิธีดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือน พบมากที่สุด คือมีการคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกัน ร้อยละ 88.90 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิเชษฐ์ คงนอก (2555) ได้ศึกษาการจัดการขยะชุมชนของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบวา เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายไดไมมีความสัมพันธกับความรูความเขาใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ผลการวิจัย พบว่า มีการลดขยะในครัวเรือน จำนวน 261 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 87.90 มีวิธีการลดขยะในครัวเรือน คือ ใช้ถุงผ้าใส่ของแทนถุงพลาสติก/ถุงก๊อบแก๊บ ร้อยละ 88.20, เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เช่น ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนการใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 76.80, ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าหรือถุงพลาสติกใบเก่าไปจ่ายตลาด ร้อยละ 75.80 และนำขยะที่เป็นวัสดุมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำหลายๆ ครั้ง ก่อนที่จะทิ้ง เช่น ใช้ขวดกาแฟ ขวดน้ำหวาน ใส่น้ำดื่ม ร้อยละ 61.30 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรกาล อุปนันท์ (2556) ที่ศึกษาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอย แบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยควรมุ่งเน้นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด และดำเนินกิจกรรมด้านการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐส่วนกลาง โดยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจต่อไป ซึ่งเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นสถานที่ต้นแบบจัดการขยะ มีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศนกว่างไกล มีวิธีคิดอยางเปนระบบ และมีการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ ด้วยนโยบายของท่านนายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก นายภัทรพล บัญชาจารุรัตน์ มีแนวนโยบาย “ชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมภาคภูมิใจ” ดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกคน ทุกชุมชน ทุกภาคส่วน เช่น ตลาด วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ ภายใต้แนวคิด “ทุกคนในชุมชนเป็นผู้สร้างขยะ ทุกคนต้องช่วยกันคิดแยกขยะ” ณ แหล่งกำเนิด หรือที่เกิดขยะ แยกแล้วต้องนำไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด สร้างมูลค่าให้ประโยชน์แก่ส่วนรวม ขยะในชุมชนเหลือศูนย์สิ่งแวดล้อมดี ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พีรยา วัชโรทัย (2556) ไดศึกษาการจัดการขยะขององคกรปกครองสวนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง

โดยวิเคราะหปจจัยที่มีผลตอความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะดวยเทคนิคการวิเคราะหสภาวะแวดลอม (SWOT Analysis) พบวา ปจจัยภายในที่มีผลตอความสำเร็จ ไดแก ผูบริหารมีวิสัยทัศนกวางไกล มีวิธีคิดอยางเปนระบบ และมีการปฏิบัติงานเชิงประจักษ บุคลากรที่เกี่ยวของมีความกระตือรือรน มีความชำนาญและประสบการณ มีระบบการบริหารจัดการขยะ ยึดหลักการมีสวนรวมของประชาชน ชองทางในการประชาสัมพันธหลากหลาย และวิธีกำจัดขยะเหมาะสมกับเทศบาล สำหรับปจจัยภายนอกที่มีผลตอความสำเร็จ ไดแก ผูนำชุมชน และประชาชนมีความกระตือรือรนและมีจิตสำนึกดานสิ่งแวดลอม หนวยงานของรัฐและองคกรดานสิ่งแวดลอมใหการสนับสนุน

วิธีการเก็บรวบรวมขยะของครัวเรือน พบว่า มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะประจำบ้าน จำนวน 280 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 94.30 ถือได้ว่า มีภาชนะรองรับขยะที่เพียงพอ และมีประจำแต่ละบ้านทำให้สะดวกต่อการเก็บรวบรวมขยะของครังเรือน การดำเนินการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่า มีการแยกขยะเปียก/ขยะแห้งในแต่ละภาชนะรองรับ จำนวน 271 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 91.20 ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด สอดคล้องกับพฤติกรรมการทิ้งขยะของสมาชิกในครัวเรือนเมื่ออยู่ในบริเวณบ้านที่พบว่ามีการทิ้งขยะในภาชนะ หรือสถานที่ที่ครัวเรือนจัดไว้ จำนวน 287 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.60 และการทิ้ง/กำจัด/ทำลายขยะภายในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่มีการนำถังขยะของครัวเรือนไปตั้งไว้ ณ บริเวณที่กำหนดเพื่อรอให้เจ้าหน้าที่ อบต. มาเก็บ/รวบรวมไปกำจัด จำนวน 271 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 91.20 สอดคล้องกับผลการวิจัยจากผู้นำชุมชน ที่ให้สัมภาษณ์ พบว่า มีการเก็บรวบรวมขยะทั่วไป ใส่ถังเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มาเก็บขนขยะไปยังสถานที่กำจัด

2. การศึกษาการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิกอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อการจำหน่ายหรือนำมาใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ จำนวน 204 คิดเป็นร้อยละ 68.70 การนำขยะเปียกในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ พบมากที่สุด ดังนี้ 1) นำไปขาย ร้อยละ 60.60 2) ทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 45.50 และ 3) บำรุงรักษาดิน ร้อยละ 27 การนำขยะรีไซเคิลในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์พบมากที่สุด ดังนี้ 1) นำไปขายร้อยละ 72.10 2) นำมาซ่อมแซมใช้ใหม่ ร้อยละ 56.20 และ 3) นำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์อื่นๆ เช่น นำขวดมาใส่น้ำตาลทราย ร้อยละ 53.90 และผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า ขยะเปียก นำไปทำปุยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ขยะรีไซเคิล เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระดาษ นำไปขายสร้างรายได้ และขวดพลาสติก และถุงกาแฟ นำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ โพธิกุล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้แผนปฏิบัติการ “จังหวัดสะอาด” (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้หลักการ 3 Rs หรือ 3ช คือการใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

3. การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะในครัวเรือนอย่างเพียงพอ จำนวน 288 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และไม่เพียงพอ จำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ไม่เพียงพอเป็นจำนวนค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากแต่ละครัวเรือนมีการคัดแยกขยะเป็นการลดปริมาณขยะ ณ แหล่งกำเนิด อีกทั้งมีการนำขยะไปใช้ประโยชน์มากที่สุด และเป็นชุมชนต้นแบบมีแนวนโยบายที่ชัดเจนภายใต้แนวคิด “ทุกคนในชุมชนเป็นผู้สร้างขยะ ทุกคนต้องช่วยกันคัดแยกขยะ”ณ แหล่งกำเนิด หรือที่เกิดขยะ แยกแล้วต้องนำไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จึงมีปัญหาค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นประเด็นปัญหาขยะล้นถัง ปัญหาการจัดวางถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ปัญหาการคัดแยกขยะในครัวเรือน ปัญหาการเก็บขนย้ายขยะในครัวเรือน ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะในครัวเรือน ปัญหาน้ำในแหล่งน้ำคู/คลองเกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็นเนื่องมาจากขยะในครัวเรือน ปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำเนื่องมาจากขยะทำให้เกิดน้ำท่วม ปัญหาสภาพภูมิทัศน์แหล่งน้ำ/คู/คลอง ไม่สวยงามเนื่องมาจากปัญหาขยะ ปัญหาควันพิษ/หมอกควันปัญหาฝุ่นละออง มลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาขยะส่วนใหญ่ ปัญหาพื้นดินที่เป็นสถานที่ฝังกลบขยะ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร การปนเปื้อนของน้ำชะขยะไหลลงสู่ชั้นน้ำใต้ดินเสี่ยงต่อการนำมาใช้บริโภค ปัญหาดังกล่าวจึงพบเห็นค่อนข้างน้อย หรือมีบ้างเป็นบางครั้ง และในปริมาณที่น้อย ทั้งนี้เนื่องจาก ผลการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่แต่ละครัวเรือนมีถังขยะหรือภาชนะรองรับขยะในครัวเรือนอย่างเพียงพอ จำนวน 288 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 97.00 มีการจัดการขยะ คัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิด และมีการนำมาใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ โพธิกุล (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี” พบว่า การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ใช้แผนปฏิบัติการ “จังหวัดสะอาด” (พ.ศ. 2559-2560) ภายใต้หลักการ 3 Rs หรือ 3ช คือการใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ดังนั้นสภาพปัญหาที่เกิดจึงพบได้น้อย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะจากการวิจัย**

1.1 จากการศึกษา พบว่า เทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นผลมาจากประชาชนในแต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่มีการลดปริมาณขยะในครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด และนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นควรมีการศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการจัดการและการใช้ประโยชย์จากขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่อื่น เพื่อจะได้พัฒนาชุมชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอย

1.2 ชุมชนที่ต้องการพัฒนาด้านการจัดการขยะมูลฝอยสามารถนำข้อมูลไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพด้วยนวัตกรรมแบบเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน และศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการและการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในครัวเรือน

2.2 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะในชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีการต่อยอดนวัตกรรมการจัดการขยะของชุมชน เช่น ปุ๋ยชีวภาพ/ก๊าซชีวมวล

2.3 ควรศึกษาเทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกหลักวิชา เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยการนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary landfill) ให้เป็นพื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืชหรือสร้างสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จำนวน 294 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.00 และเคยนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่โดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ (Sanitary landfill) ให้เป็นพื้นที่ สำหรับใช้ปลูกพืชหรือสร้างสวนสาธารณะหรือสนามกีฬา จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.00

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2557). **สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557.** [ออนไลน์]. ได้จาก: https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/05/pcdnew-2020-05-17_13-59-11_069792.pdf [สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2560].

พิเชษฐ คงนอก. (2555). **การจัดการขยะชุมชน เทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา** (วิทยานิพนธวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

พีรยา วัชโรทัย. (2556). **การจัดการขยะขององคกรปกครองสวนทองถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการสิ่งแวดลอม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วีรกาล อุปนันท์. (2556). **การศึกษาแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนยอ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

อนันต์ โพธิกุล. (2561). การบริหารจัดการขยะชุมชนของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. **วิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งเอเชียแปซิฟิค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 7(13), 107-121.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3), pp. 607-610.